

วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อู้อ บ้านอรัญ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

Cultural Way of Ethnic Groups at Baan Aran, Aranyaprathet District Sa Kaeo Province

ฉัตรเกษม ดาศรี, ชัยวุฒิ เทโพธิ์,

วุฒิวัฒน์ อนันต์พุฒิเมธ, และ สุระชา เพชรชื่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Vutthiwat Ananphutthimet, Chatkasem Dasri,

Chaiwut Thepho and Surasa Pechchuen

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

Corresponding Author, Email: vutthiwat@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาและลักษณะทางวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อู้อที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านอรัญ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จากคำบอกเล่า 2. และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อู้อ บ้านอรัญ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ผลการศึกษา ประวัติศาสตร์ความเป็นมา พบว่า เดิมกลุ่มชาติพันธุ์อู้อมีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองเวียงจันทน์ของประเทศลาวในปัจจุบัน ต่อมาพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ส่งเจ้าพระยาราชสุภาวดีไปปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ได้สำเร็จและได้กวาดต้อนชาวคนเมืองเวียงจันทน์กลับมาที่ประเทศไทยชาวอู้อจึงได้อพยพผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ที่ไทยหลังจากนั้นมา และก๊อพยพมาเรื่อย ๆ บางกลุ่มก็ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นครพนมและสกลนคร และอีกกลุ่มหนึ่งได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่อรัญประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มคนกลุ่มแรกที่ได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ และยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ได้อาศัยอยู่ก่อน จึงได้ตัดสินใจตั้งถิ่นฐานขึ้น โดยเริ่มแรกนั้นได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านดงอรัญ ต่อมาบ้านดงอรัญเกิดความแห้งแล้ง จึงได้ย้ายมาตั้งถิ่นฐานใหม่ที่บ้านอรัญ เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ จึงได้ตั้งถิ่นฐานที่บ้านอรัญ มีจำนวนครัวเรือนสืบถึงยี่สิบครอบครัว ในปัจจุบันลักษณะทางวิถีวัฒนธรรม พบว่า ด้านภาษา ชาวอู้อมีภาษาที่ใช้ในการสื่อสารคือ ภาษาอู้อ การพูดภาษาอู้อจะมีลักษณะคล้ายกับภาษาลาวทั่วไป แต่จะมีน้ำเสียงแหลมแต่อ่อนหวาน ด้านความเชื่อ ชาวอู้อบ้านอรัญมีความเชื่อการนับถือผี และการบนบานศาลกล่าว ซึ่งความเชื่อนั้นจะถูกปรากฏในรูปแบบของพิธีกรรมที่ต้องมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาตลอด

* วันที่รับบทความ: 13 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ: 1 กันยายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 2 กันยายน 2564

Received: July 13, 2021; Revised: September 1, 2021; Accepted: September 2, 2021

แนวทางการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ บ้านอรัญ พบว่าควรมีแนวทางส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเนื่องจากชาวญ้อ ที่ได้อพยพผู้คนมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านอรัญ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่สำคัญเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทย และประวัติศาสตร์ของประเทศไทยที่มีมายาวนาน และมีความสำคัญกับเมืองอรัญประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายออนไลน์ เว็บไซต์ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานในพื้นที่ การจัดทำเป็นหนังสือแหล่งท่องเที่ยวสถานที่สำคัญอย่างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และศาลเจ้าพ่อหอสูง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ้านอรัญให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ : วัฒนธรรม; ชาติพันธุ์; ชาวญ้อบ้านอรัญ

Abstracts

This research study aims 1. To study the history and cultural characteristics of the Yo ethnic group living in Ban Aran area. Aranyaprathet District Sa Kaeo Province from the word of mouth 2. And to study the ways to promote it as a cultural tourist destination in the Yo ethnic community, Ban Aranya, Aranyaprathet District Sa Kaeo Province

The results of the study of history found that the Nyo ethnic group originally settled in Vientiane city of Laos at present. Later, King Rama V therefore sent Chao Phraya Ratchasuphawadi To defeat the rebellion Chao Anuwong was successful and has forcibly brought the people of Vientiane back to Thailand. The Yo people have migrated to live in Thailand after that. And continued to migrate, some of them settled in Nakhon Phanom and Sakon Nakhon, and another group migrated to Aranyaprathet. which is the first group of people who have migrated to live and no ethnic group lived before. therefore decided to settle Initially, they settled at Ban Dong Aran. Later, Ban Dong Aran had a drought. therefore moved to a new settlement at Ban Aran See that it is an area that is fertile. therefore settled at Ban Aran There were ten to twenty households. In terms of cultural characteristics, it was found that in terms of language, Yao people have a language used for communication, namely the Yao language. But there will be water that is squeaky but sweet. faith The villagers of Ban Aran have a belief in ghosts. and on the court which beliefs will appear in the form of rituals that must be practiced throughout

The guidelines for promoting it as a cultural tourist destination in the Ban Aran ethnic group found that there should be a way to promote it as a tourist attraction in the community. It is a historical and cultural tourism because the Yo people who have migrated to settle at Ban Aran There is an important history related to Thai history. and a long history of Laos and is very important to Aranyaprathet which is promoted as a tourist attraction in that area by public relations through online networks, websites Local Administrative Organization local authorities Making a book of important tourist attractions such as the City Pillar Shrine and the high tower shrine To promote it as a tourist attraction in Ban Aran community to be known to tourists.

Keywords: Culture; Ethnicity; Ban Aran Villagers

บทนำ

ประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มที่ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่ประเทศไทยจำนวนมาก และแต่ละกลุ่มก็มีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรม แต่ประชาชนของแต่ละกลุ่มก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ก็มีลักษณะเด่นที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของตน คือกลุ่มที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษทางสายเลือด และบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมเดียวกัน ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและวัฒนธรรมไปพร้อม ๆ กัน เป็นความผูกพันที่ช่วยเสริมเอกลักษณ์ของบุคคลและชนชาติพันธุ์ และขณะเดียวกันก็สามารถก่อให้เกิดความรู้สึกที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้ ท่ามกลางความหลากหลายทางชาติพันธุ์ นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับ “กลุ่มชาติพันธุ์” นับเป็นประเด็นสำคัญหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากนักวิชาการหลากหลายสาขา โดยส่วนใหญ่จะศึกษา ในเรื่องภาษาและวัฒนธรรม ประเทศไทยซึ่งถือเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ภาษา และวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอัน ยาวนาน อีกทั้งยังมีพื้นที่กว้างขวางและมีอาณาเขตติดต่อกับหลายประเทศ ผู้คนที่อาศัยอยู่ในดินแดนแห่งนี้มีทั้งที่เป็นชนพื้นถิ่นที่อาศัยอยู่ดั้งเดิม และที่อพยพโยกย้ายเข้ามาอยู่อาศัยใน ภายหลังแล้วสืบทอดเชื้อสายมาจนถึงปัจจุบัน อาจเรียกกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันว่า “กลุ่มชาติพันธุ์” ซึ่ง หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน มีความเชื่อ ค่านิยม ที่เหมือนกัน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564 : 7)

อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม ที่ประกอบด้วยชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์จีน ชาติพันธุ์เวียดนาม ชาติพันธุ์ลาว และชาติพันธุ์ญ้อ “กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ” คือ กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มคนรุ่นแรกที่ได้อพยพผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ที่อรัญประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นเชื้อสายบรรพบุรุษของชาวอรัญประเทศดั้งเดิม ซึ่งแรกเริ่มนั้นได้มาตั้งถิ่นฐานที่บ้านดงอรัญ กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีวัฒนธรรม ความเชื่อ ภาษา ศิลปะ การแต่งกาย และประเพณีแบบดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ด้วยความที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เข้ามาอาศัยอยู่ในอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ทำให้เห็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ได้อยู่อาศัยร่วมกันมาเป็นเวลานานของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีวิถีชีวิต วัฒนธรรมเป็นลักษณะเฉพาะ เป็นเอกลักษณ์ในการดำรงชีวิตด้วยการปฏิบัติตามจารีต ประเพณี และการแสดงถึงชาติพันธุ์ที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านการเรียนรู้ของวิถีชีวิตวิถีวัฒนธรรม

แต่จากสภาพสังคมปัจจุบันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้สังคมและวัฒนธรรมเกิดการรับเอาวัฒนธรรมแบบใหม่เข้ามาแทนที่ ส่งผลให้ลักษณะเฉพาะความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทสังคมสมัยใหม่จนขาดความเป็นเอกลักษณ์ ที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรม และประเพณีแบบดั้งเดิม สุดท้ายคนในเชื้อสายชาติพันธุ์ก็จะเกิดการไม่ตระหนักเห็นถึงคุณค่าของวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี

ดังนั้นตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ คณะผู้วิจัยทำจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาจึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาและลักษณะทางวิถีวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ญ้อบ้านอรัญ และแนวทางการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อบ้าน เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดรักษาวิถีวัฒนธรรม ประเพณีแบบดั้งเดิมไว้ ตลอดจนสร้างความเข้าใจอันดี ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันและต่างชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน รวมถึงการสร้างและตระหนักให้เห็นคุณค่าของวิถีวัฒนธรรมและประเพณีให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาและลักษณะทางวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านอรัญ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จากคำบอกเล่า
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อบ้านอรัญ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นการศึกษาวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อบ้านอรัญ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย คือ กลุ่มชาติพันธุ์บ้านอรัญ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนบ้านอรัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ปราชญ์ชาวบ้าน รวมถึงตัวแทนในชุมชน จำนวน 13 คน เลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม การบันทึกเสียง การบันทึกภาพ และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม

การตรวจการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

คณะผู้วิจัยคืนข้อมูลกลับไปยังปราชญ์ชุมชน และหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ทางประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อบ้านอรัญ จำนวน 5 คน โดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า

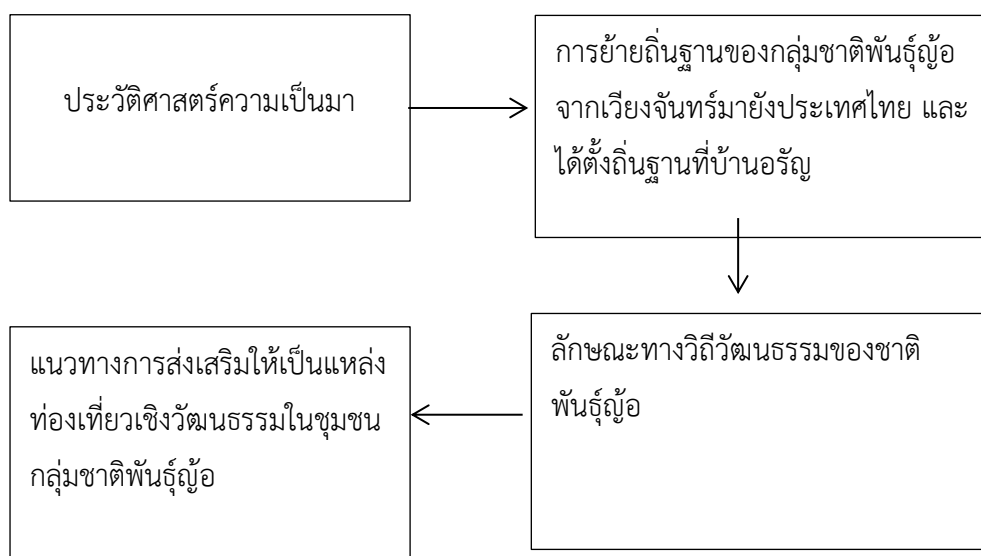
การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลนำเสนอข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็นที่กำหนด และทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูล นำมาเขียนสรุปผลการวิจัย โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เอกสาร การสัมภาษณ์ จากคำบอกเล่าของกลุ่มตัวอย่าง

โดยแยกเป็นประเด็นที่ศึกษาด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา และลักษณะทางวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์
ญ้อ รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ที่อาศัยอยู่ใน
พื้นที่บ้านอรัญ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และได้ศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีมาเป็นกรอบในการ
วิเคราะห์ข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอกรอบแนวคิดของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมา การย้ายถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ จากเวียงจันทน์มายังประเทศไทย
และได้ตั้งถิ่นฐานที่บ้านอรัญ ลักษณะทางวิถีวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ญ้อ รวมถึงแนวทางการส่งเสริมให้เป็น
แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านอรัญ อำเภอรัญประเทศ
จังหวัดสระแก้ว โดยทั้งหมดปรากฏให้เห็นดังกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามประเด็นดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ความเป็นมา จากการศึกษาพบว่า เดิมกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อมีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองเวียง
จันทน์ของประเทศลาวในปัจจุบัน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งกรุง
รัตนโกสินทร์ เมื่อเจ้าอนุวงศ์ผู้ครองเมืองเวียงจันทน์คิดกบฏ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ส่ง

เจ้าพระยาราชสุภาวดี ไปปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ได้สำเร็จ และได้กวาดต้อนชาวคนเมืองเวียงจันทน์กลับมาที่ประเทศไทย ชาวญ้อจึงได้อพยพผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ที่ไทยหลังจากนั้นมา และก่ออพยพมาเรื่อย ๆ บางกลุ่มก็ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นครพนม และสกลนคร และอีกกลุ่มหนึ่งได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่รัฐประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มคนกลุ่มแรกที่ได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ และยังไม่มียุทธศาสตร์ใดอาศัยอยู่ก่อน และเห็นว่าพื้นที่ของรัฐประเทศเหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานได้ จึงได้ตัดสินใจตั้งถิ่นฐานขึ้น โดยเริ่มแรกนั้นได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านดงอรัญ ต่อมาบ้านดงอรัญเกิดความแห้งแล้ง จึงได้ย้ายมาตั้งถิ่นฐานใหม่ที่บ้านอรัญ เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ จึงได้ตั้งถิ่นฐานที่บ้านอรัญ มีจำนวนครัวเรือนสิบถึงยี่สิบครอบครัว

ต่อมาหลังจากสร้างบ้านเรือนเรียบร้อยแล้ว คนในสมัยโบราณมีความเชื่อ เมื่อมีการย้ายถิ่นฐานไปที่ใดแล้วไม่คิดที่จะย้ายถิ่นฐานอีก จะต้องมีการตั้งศาลหลักเมืองขึ้น ซึ่งเป็นประเพณีของชาวญ้อสมัยก่อน คือเมื่อตั้งบ้านอยู่ที่ใดจะต้องมีหลักเมืองที่นั่น เพื่อเป็นมิ่งขวัญของหมู่บ้านและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และศาลเจ้าพ่อหลักเมืองมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ในสมัยบรรพบุรุษของชาวญ้อ ที่ได้อพยพผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านอรัญในช่วงแรก ๆ เกี่ยวกับการตั้งศาลหลักเมือง สืบเนื่องจากที่เสาหลักเมืองนั้น ได้มีคนตายอยู่ในหลุมหลักเมืองก่อนที่จะนำเสาหลักเมืองลงหลุม เกี่ยวกับความเชื่อที่ว่า จะต้องเป็นผู้ที่ปกครองดูแลเมือง จึงได้มีการประกาศหาผู้ที่อยากปกครองดูแลเมือง โดยให้กระโดดลงไปในหลุมหลักเมือง และได้มีชายกระโดดลงไป ในหลุม จึงโดนตัดหัวและฝังพร้อมกับเสาหลักเมือง และต่อมาก็ได้ตั้งศาลเจ้าพ่อหอสูงขึ้น เพราะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวญ้อเคารพนับถือ ที่ได้อันเชิญมาด้วยในระหว่างที่อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์

แผนภาพที่ 2 ข้อมูลที่ค้นพบศาลเจ้าพ่อหลักเมืองและศาลเจ้าพ่อหอสูง บ้านอรัญ

ที่มา : ผู้วิจัย

2. ลักษณะทางวัฒนธรรม พบว่า จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลที่ค้นพบ ประกอบด้วย ด้านภาษา ชาวญ้อมีภาษาที่ใช้ในการสื่อสารคือ ภาษาญ้อ การพูดภาษาญ้อจะมีลักษณะคล้ายกับภาษาลาวทั่วไป แต่จะมีน้ำเสียงแหลมแต่อ่อนหวาน ด้านการแต่งกาย การแต่งกายของชาวญ้อ ผู้ชายจะนุ่งกางเกงขาก๊วย เสื้อคล้าย

เลื่อมะฮ่อมมีผ้าขาวม้าพาดบ่า หรือผูกเอว ส่วนผู้หญิงจะนุ่งผ้าชิ้นคั้น เลื่อมะฮ่อมกระบอกมีผ้าเปี่ยงที่ไหลข้างซ้าย ด้านความเชื่อ ชาวญ้อบ้านอรัญมีความเชื่อการนับถือผี และการบนบานศาลกล่าว ซึ่งความเชื่อนั้นจะถูกปรากฏในรูปแบบของพิธีกรรมที่ต้องมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาตลอด เช่น การประกอบพิธีการบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และการประกอบพิธีบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหอสูง ด้านอาหาร อาหารของชาวญ้อนั้น จะเหมือนอาหารพื้นบ้านแถบภาคอีสานของประเทศไทย ด้านศิลปะ ชาวญ้อบ้านอรัญมีศิลปะการฟ้อนรำ ที่ยังคงมีการอนุรักษ์สืบทอดไว้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งการฟ้อนรำของชาวญ้อ นั้นส่วนใหญ่จะมีขึ้นในงานประเพณีสำคัญของชาวญ้อ บ้านอรัญ คือ งานบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และประเพณีงานบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหอสูง และอีกงานสำคัญหนึ่งคืองาน 5 ชาติพันธุ์ ด้านประเพณี ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ บ้านอรัญ ที่ได้มีการสืบทอดปฏิบัติกันมาอย่างยาวนานจากรุ่นสู่รุ่น คือ ประเพณีการบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และประเพณีการบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหอสูง

3. แนวทางการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ บ้านอรัญ พบว่า จากการศึกษาพื้นที่บ้านอรัญด้านข้อมูลนั้น ชาวญ้อบ้านอรัญมีประเพณี และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ที่แสดงความโดดเด่นของชาติพันธุ์ญ้อ บ้านอรัญ คือ การมีประเพณีการบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และศาลเจ้าพ่อหอสูง ซึ่งเป็นประเพณีที่มีความสำคัญ ที่ได้มีการสืบทอดปฏิบัติกันมาตลอด ทั้งนี้ยังมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมายภายในงานบวงสรวง ที่ให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมพิธีสำคัญ รวมทั้งให้กลุ่มชาติพันธุ์อื่นเข้ามาร่วมพิธีได้ รวมถึงการเที่ยวชมภายในงานการประกอบพิธีสำคัญ ดังนั้นในชุมชนชาวญ้อบ้านอรัญ ควรมีแนวทางส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เนื่องจากชาวญ้อ ที่ได้อพยพผู้คนมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านอรัญ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่สำคัญเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทย และประวัติศาสตร์ของประเทศลาวที่มีมายาวนาน และมีความสำคัญกับเมืองอรัญประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายออนไลน์เว็บไซต์ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานในพื้นที่ การจัดทำเป็นหนังสือแหล่งท่องเที่ยวสถานที่สำคัญอย่างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และศาลเจ้าพ่อหอสูง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ้านอรัญให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา พบว่า เดิมกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อมีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองเวียงจันทน์ของประเทศลาวในปัจจุบัน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อเจ้าอนุวงศ์ผู้ครองเมืองเวียงจันทน์คิดกบฏ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ส่งเจ้าพระยาราชสุภาวดี ไปปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ได้สำเร็จ และได้กวาดต้อนชาวคนเมืองเวียงจันทน์กลับมาที่ประเทศไทย ชาวญ้อจึงได้อพยพผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ที่ไทยหลังจากนั้นมา และก่อกองพม่าเรื่อย ๆ บางกลุ่มก็ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่

ทีนครพนม และสกลนคร และอีกกลุ่มหนึ่งได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่รัฐประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มคนกลุ่มแรกที่ได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ และยังไม่มียุทธศาสตร์ใดอาศัยอยู่ก่อน และเห็นว่าพื้นที่รัฐประเทศเหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานได้ จึงได้ตัดสินใจตั้งถิ่นฐานขึ้น โดยเริ่มแรกนั้นได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านดงอรัญ ต่อมาบ้านดงอรัญเกิดความแห้งแล้ง จึงได้ย้ายมาตั้งถิ่นฐานใหม่ที่บ้านอรัญ เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ จึงได้ตั้งถิ่นฐานที่บ้านอรัญ มีจำนวนครัวเรือนสิบถึงยี่สิบครอบครัว

ต่อมาหลังจากสร้างบ้านเรือนเรียบร้อยแล้ว คนในสมัยโบราณมีความเชื่อ เมื่อมีการย้ายถิ่นฐานไปที่ใดแล้วไม่คิดที่จะย้ายถิ่นฐานอีก จะต้องมีการตั้งศาลหลักเมืองขึ้น ซึ่งเป็นประเพณีของชาวญ้อสมัยก่อน คือเมื่อตั้งบ้านอยู่ที่ใดจะต้องมีหลักเมืองที่นั่น เพื่อเป็นมิ่งขวัญของหมู่บ้านและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และศาลเจ้าพ่อหลักเมืองมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ในสมัยบรรพบุรุษของชาวญ้อ ที่ได้อพยพผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านอรัญในช่วงแรก ๆ เกี่ยวกับการตั้งศาลหลักเมือง สืบเนื่องจากที่เสาหลักเมืองนั้น ได้มีคนตายอยู่ในหลุมหลักเมืองก่อนที่จะนำเสาหลักเมืองลงหลุม เกี่ยวกับความเชื่อที่ว่า จะต้องเป็นผู้ที่ปกครองดูแลเมือง จึงได้มีการประกาศหาผู้ที่อยากปกครองดูแลเมือง โดยให้กระโดดลงไปหลุมหลักเมือง และได้มีชายกระโดดลงไปหลุม จึงโดนตัดหัวและฝังพร้อมกับเสาหลักเมือง และต่อมาก็ได้ตั้งศาลเจ้าพ่อหอสูงขึ้น เพราะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวญ้อเคารพนับถือ ที่ได้อันเชิญมาด้วยในระหว่างที่อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพจน์ โพธิ์เจริญ และคณะ (2559 : 9-23) ได้ศึกษาการสืบทอดและอนุรักษ์ ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ตำบลดอนคา อำเภอบัวทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์ลาว เข้ามาอาศัยอยู่เป็นชุมชนตามเชื้อสาย เช่น ลาวโซ่ง หรือลาวทรงดำ ลาวพวน ลาวเวียง ซึ่งเป็นชาวลาวที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาประเทศไทย ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์แถบภาคกลางของไทย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัจจา ไกรศรีรัตน์ (2555 : 19-32) ได้ศึกษา วัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ จังหวัดราชบุรี ในบริบทของการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มคนที่อพยพมาจากเวียงจันทน์ ที่อพยพเข้ามาต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ในอดีตใช้ภาษาลาวเวียง ยังคงมีความเข้มแข็งในหมู่ผู้สูงอายุ แต่เด็กวัยรุ่นไม่ค่อยพูดกัน แล้วสะท้อนให้เห็นว่าภาษาลาวถูกกลืนไปพร้อมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ส่วนวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ลาวในพื้นที่วิจัยพบว่า มีประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรม และกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวที่ยังยึดถือปฏิบัติกันอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อันได้แก่ พิธีไหว้ครูบูชาเตา พิธีไหว้พระวิชฌุกรม ประเพณีตักบาตรดอกไม้ม

ลักษณะทางวิถีวัฒนธรรม พบว่า ด้านภาษา ชาวญ้อมีภาษาที่ใช้ในการสื่อสารคือ ภาษาญ้อ การพูดภาษาญ้อจะมีลักษณะคล้ายกับภาษาลาวทั่วไป แต่จะมีน้ำเสียงแหลมแต่อ่อนหวาน ด้านการแต่งกาย การแต่งกายของชาวญ้อ ผู้ชายจะนุ่งกางเกงขาก๊วย เสื้อคล้ายเสื้อมะฮ่อมมีผ้าขาวม้าพาดบ่า หรือผูกเอว ส่วนผู้หญิงจะนุ่งผ้าซิ่นคั่น เสื้อแขนกระบอกมีผ้าเปี่ยงที่ไหลข้างซ้าย ด้านความเชื่อ ชาวญ้อบ้านอรัญมีความเชื่อการนับถือผี และการบนบานศาลกล่าว ซึ่งความเชื่อนี้จะถูกปรากฏในรูปแบบของพิธีกรรมที่ต้องมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาตลอด เช่น การประกอบพิธีการบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และการประกอบพิธีบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหอ

สูง ด้านอาหาร อาหารของชาวญ้อนั้น จะเหมือนอาหารพื้นบ้านแถบภาคอีสานของประเทศไทย ด้านศิลปะ ชาวญ้อบ้านอรัญมีศิลปะการฟ้อนรำ ที่ยังคงมีการอนุรักษ์สืบทอดไว้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งการฟ้อนรำของชาวญ้อ นั้นส่วนใหญ่จะมีขึ้นในงานประเพณีสำคัญของชาวญ้อ บ้านอรัญ คือ งานบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และ ประเพณีงานบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหอสูง และอีกงานสำคัญหนึ่งคืองาน 5 ชาติพันธุ์ ด้านประเพณี ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ บ้านอรัญ ที่ได้มีการสืบทอดปฏิบัติกันมาอย่างยาวนานจากรุ่นสู่รุ่น คือ ประเพณีการบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และประเพณีการบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหอสูง

แนวทางการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ บ้านอรัญ พบว่า ชาวญ้อ บ้านอรัญ มีประเพณี และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่แสดงความโดดเด่นของชาติพันธุ์ญ้อ บ้านอรัญ คือ การมีประเพณีการบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และศาลเจ้าพ่อหอสูง ซึ่งเป็นประเพณีที่มีความสำคัญ ที่ได้มีการสืบทอดปฏิบัติกันมาตลอด ทั้งนี้ยังมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมายภายในงานบวงสรวง ที่ให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมพิธีสำคัญ รวมทั้งให้กลุ่มชาติพันธุ์อื่นเข้ามาร่วมพิธีได้ รวมถึงการเที่ยวชมภายในงานการประกอบพิธีสำคัญ ดังนั้นในชุมชนชาวญ้อบ้านอรัญ ควรมีแนวทางส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เนื่องจากชาวญ้อ ที่ได้อพยพผู้คนมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านอรัญ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่สำคัญเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทย และประวัติศาสตร์ของประเทศลาวที่มีมา ยาวนาน และมีความสำคัญกับเมืองอรัญประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ นั้น โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายออนไลน์เว็บไซต์ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานในพื้นที่ การจัดทำเป็นหนังสือแหล่งท่องเที่ยวสถานที่สำคัญอย่างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และศาลเจ้าพ่อหอสูง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ้านอรัญให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรภพ วงศ์รอด (2557 : 13-28.) ได้ศึกษา แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบมีส่วนร่วมของชุมชนวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องศึกษาศักยภาพของชุมชนที่จะพัฒนา เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้ต้องมีสถานที่สำคัญและน่าสนใจ ประกอบด้วย ความเป็นประวัติศาสตร์ ความเป็นชาติพันธุ์ที่ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ข้าวของเครื่องใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็น เอกลักษณ์ที่สำคัญของชุมชนวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ควรศึกษา เรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยเชิงนโยบาย

1. เนื่องจากอำเภอประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงประวัติศาสตร์ หน่วยงานภาครัฐควรมีการสนับสนุนการสร้างเครือข่าย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านอรัญให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

2. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานในพื้นที่ ควรให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุ้มอรัญ และควรมีการผลิตเอกสารตีพิมพ์ เผยแพร่ และการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับบุคคลภายนอกที่ต้องการเข้ามาศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาและต้องการเข้ามาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์อุ้มอรัญอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะวิถีวัฒนธรรม และประเพณี เพื่อเป็นการอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรม และประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์อุ้มอรัญให้คงอยู่ต่อไป

2. ควรศึกษาวิจัยในเรื่องการสร้างเครือข่าย เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่บ้านอรัญ ให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพจน์ โพธิ์เจริญ, สุพรรณิ เหลืองบุญชู และปัทมาวดี ชาญสุวรรณ. (2559). การสืบทอดและอนุรักษ์ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ตำบลดอนคา อำเภออุ้มอรัญ จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 7 (1), 9-23.
- วรภพ วงศ์รอด. (2557). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิชาการ และวิจัยสังคมศาสตร์*. 9 (26), 13-28.
- สัจจา ไกรศรีรัตน์. (2555). วัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ จังหวัดราชบุรีในบริบทของการท่องเที่ยว. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวนานาชาติ*. 8 (2), 19-32.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.